

Vişne RENKLERİ

ENES KARIÇ

Türkçesi:

Mirela Crnovrsanin Kurtali - Sanela Crnovrsanin

HECE

roman

Enes Kariç: Enes Kariç 16 Mayıs 1958 yılında doğmuştur. İlköğrenimini 1973 yılında Han Bila'da (Travnik) tamamlamıştır. Ortaöğrenimini 1978 yılında Saraybosna Gazi Hüseyin Bey Medresesi'nde tamamladıktan sonra aynı sene içerisinde Saraybosna'da Siyasi Bilimler Fakültesi ile İslami İlimler Fakültesi'ne başlamıştır.

İslami İlimler Fakültesinden 1981 yılında, Siyasi Bilimler Fakültesinden ise 1982 yılında mezun olmuştur. Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesinde Felsefe Bölümü Yüksek Lisansına başlamış ve 1986 yılında tezini savunmuştur. 1989 yılında Belgrad Üniversitesi Filoloji Fakültesinde doktorasını tamamlamıştır (Konu: Kur'an'ın Sırpça-Hırvatça Tercümesinde Karşılaşılan Hermeneutik/Tefsir Sorunları).

1981 yılında İslam İlimleri Fakültesi'nin Tefsir (Kur'an'ın Yorumlanması) alanında asistan olarak göreve alınmıştır. 1986 yılında ise aynı dersin hocası olmuş ve 1989 yılında da yardımcı doçent olmuştur. 1991 yılında Tefsir alanında doçent seçilmiştir. 1999 yılında ise İslam İlimleri Fakültesinde Kur'an'ın Yorumlanması alanında profesörlük ünvanını almıştır.

1976-1977 yılları arasında *Zemzem* dergisinin genel yayın yönetmenliğini yapmış, 1989-1990 yılları arasında da *İslamske Misli* dergisinin genel yayın yönetmenliğini üstlenmiştir.

Zbornik Fakulteta Islamskih Nauka ve Analiz Gazi Husrevbegove Biblioteke dergilerinin genel yayın yönetmenliğini yapmıştır.

1984 yılından beri Saraybosna, Belgrad ve Zagreb şehirlerinde yayımlanan dergi ve gazetelerde çeşitli makalelerle (Arapça ve İngilizce'den Boşnakça'ya) çeviriler yayımlamıştır.

Al Azhar, Kahire Üniversitesi, Yale (ABD) Üniversitesi ve Oxford Üniversitesinde uzmanlık yapmıştır. 2002 yılı bahar dönemini Fullbright bursuyla Kaliforniya Üniversitesi Santa Barbara'da (UCSB) tamamlamıştır. Ahmed Zeki Yamani'nin 1991 yılında Londra'da kurmuş olduğu Yazma İslami Eserleri Koruma Vakfı (Al-Furqan) üyelerindedir. *Islamic Studies* (Pakistan) ile *American Journal of Social Sciences* dergilerinin yayın kurulunda yer almaktadır. Ayrıca Amman Ürdün'de bulunan *Aalu'l-Bayt* Ürdün Kraliyet Bilimler Akademisi'nin aktif üyelerindedir. 1994-1996 yılları arasında Başbakanı Haris Silayçiç olan Bosna Hersek Cumhuriyeti ve Federasyonunda Eğitim, Bilim, Kültür ve Spor Bakanı olarak görev yapmıştır.

Enes Kariç, Tunus'ta (1997), Paris'te (1997), Leiden'de (1998), Hannover'de (2000), Riyad'da (2001), Cambridge'de (1997), Tokyo'da (1999), Graz'da (2000), Yale University'de (New Haven), Şubat 2008 tarihinde ve Boston University'de yine Şubat 2008 tarihinde birçok sempozyuma katılmıştır. Kariç'in, Kur'an'ın Tasavvufi Yorumunun İslam Medeniyet Tarihindeki Önemi (The Significance of Sufism in the History of Islamic Civilization: Its place and Value in the Universal and Perennial Process of Spiritual Inquiry) isimli çalışması UNESCO programlarına seçilmiştir.

2000-2004 yılları arasında Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesinin Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı yapmıştır. Saraybosna Üniversitesi Siyasi Bilimler, Felsefe ve Hukuk Fakültelerinde yüksek lisans dersleri vermiştir.

2002-2003 eğitim-öğretim yılında ve 2003-2004 eğitim-öğretim yılında Slovenya Cumhuriyeti Ljubljana Üniversitesinde «İslam Kültürü» dersi vermiştir. 02 Ekim 2003 yılında İslam İlimleri Fakültesine dekan olarak atanmış ve bu görevine 02 Ekim 2007 yılına kadar devam etmiştir.

2008-2009 eğitim-öğretim yılında Münih Ludwig Maximilian Üniversitesi'nde

(İslam, Arap ve Yahudilik Çalışmaları Bölümünde) profesör olarak görev yapmıştır. Enes Kariç, Kur'an'ı iki büyük cilt halinde Boşnakça'ya çevirmiştir (Sarajevo, 1995). İslam Teolojisi, felsefe, Kur'an'ın yorumlanması ve İslam düşünce dünyasındaki çağdaş akımlarla ilgili birçok kitap yazmıştır. Ayrıca Arapça ve İngilizce'den Boşnakça'ya birçok kitap çevirmiştir.

Enes Kariç'in edebi eserlerine değinecek olursak **Boşnakça, Arapça ve İngilizce yayımlanmış olan deneme ve kitaplarını anmak gerekir:** *Bosna sjete i zaborava*, Durieux Yayınları, Zagreb, 1997, *Eseji od Bosne*, Sejtarija Yayınları, Saraybosna, 1999, *Essays (on behalf) of Bosnia*, El-Kalem Yayınları, Saraybosna, 2000, *Essays on our European never-never land*, OKO Yayınları, Saraybosna, 2004, *Maqâlât Büsniyyah* ("Bosanske rasprave" – Arapça tercümesi) El-Kalem Yayınları, Saraybosna, 2004, *Eseji o nedodinu*, Şahinpašić Yayınları, Saraybosna, 2004

Seyahat kitapları ve günlükleri: *Crni tulipan (putopis hodočasnika iz Bosne)*, Tugra Yayınları, Saraybosna, 2008, *Die Schwarze Tulpe (Reisenotizen eines bosnischen Mekkapilgers)*, Edition Avicenna, München, 2009, *Az-Zanbaqatu s-sawdâ*, El-Kalem Yayınları, Saraybosna, 2010, *The Black Tulip*, Connectum Yayın Evi, Saraybosna, 2011, *Dönüş - Bir Hac Yolculuğu*, Erdem Yayınları, İstanbul, 2017, *Minhenska godina*, Dobra knjiga Yayınları, Saraybosna, 2012

Hikâye Kitapları: *Priče od sjene*, Connectum Yayınları, Saraybosna, 2015

Romanları (Boşnakça, Arnavutça, Slovence, Türkçe ve Almanca):

Pjesme divljih ptica, Tugra Yayınları, Saraybosna, 2009, Slovence basım, Lyublyana, 2011, *Këngët e zogjve të egër* (Kosova Arnavutçasına Tercümesi) Drita Yayınları, Gilan, 2010 Arnavutluk Arnavutçasına Tercümesi Poeteka Yayınları, Tiran, 2014 *Jevrejsko groblje*, Tugra Yayınları, Saraybosna, 2011, Almanca basım, Berlin, 2016, *Slučajno čovjek*, Tugra Yayınları, Saraybosna, 2013

Lieder Wilder Vögel, Almanca Tercümesi Sead Mujić, Hans Schiler Verlag, Berlin, 2015, *Yaban Kuşların Şarkıları* (Türkçeye Tercümesi: Azemina Brkan), Hece Yayınları, Ankara, 2016

Varreza çifute, (Arnavutça'ya Tercüme Agim Leka), Logos Yayınları, Üsküp, 2016, *Boje višnje*, Tugra Yayınları, Saraybosna, 2016

Edebi Ödüller: Hasan Kaimija, 2010 (*Pjesme divljih ptica* isimli romanı ve Skender Kulenović, 2013. (*Slučajno čovjek* isimli romanı Bosna Hersek'te yılın romanı ödülünü almıştır).

Mirela Crnovrsanın Kurtali: 19 Şubat 1990 tarihinde Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. Saraybosna Devlet Üniversitesi Türkoloji Bölümü Yüksek Lisans mezunu olan Kurtali, Saraybosna ve Fojnica Yunus Emre Enstitüsünde okutman olarak görev yapmıştır. Kurtali, Boşnakça-Hırvatça-Sırpça dillerinden Türkçeye ve Türkçeden Boşnakça-Hırvatça-Sırpça dillerine çeviri yapmaktadır. Ayrıca, Bosna Hersek Fahri Başkonsolosluğunda görev yapmaktadır.

Sanela Crnovrsanın: 14 Temmuz 1991 yılında Bosna Hersek'in başkenti Saraybosna'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamıştır. Saraybosna Devlet Üniversitesi Türkoloji Bölümü Yüksek Lisans mezunu olan Crnovrsanın, Uluslararası Saraybosna Üniversitesi'nde okutman olarak görev yapmıştır. Boşnakça-Hırvatça-Sırpça dillerinden Türkçeye ve Türkçeden Boşnakça-Hırvatça-Sırpça dillerine çeviri yapan Crnovrsanın, Anadolu Ajansı'nda muhabir/mütercim olarak görev yapmaktadır.

VIŐNE RENKLERİ

Enes Kariç

Çevirenler

Mirela Crnovrsanin Kurtali-Sanela Crnovrsanin

Hece Yayınları: 540

Roman

Orijinal Adı

Boje Visnje, Sarajevo, 2016

©Hece Yayınları

Editör

Azemina Brkan Baymak

Birinci Basım

Temmuz 2019

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-9556-51-4

Baskı

www.dumat.com.tr

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/

Ankara T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

*Bu kitap çokça hayalle kurgulanmıştır.
Gerçek olaylarla olan her benzerlik,
belirli bir zamana, yer ve kiři adlarına
atıfta bulunan her kısım, bilerek kurgulanmıştır.
Tüm hatıraların kaderinde bir gün hayal ürünü olmak vardır.*

TAKDİM

Değerli dostum Prof. Dr. Enes Kariç beyle üniversite öğrenciliğimiz yıllarında tanıştım. Üstün yetenekleri ve çalışkanlığı ile dikkat çeken bir arkadaş idi. Üniversitemize yararlı bir bilim adamı olacağını biliyorduk. Nitekim paralel olarak okuduğu Saraybosna Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile Siyasal Bilimler Fakültesini bitirir bitirmez, Felsefe Fakültesinde yüksek lisansını, Belgrat Üniversitesi Filoloji Fakültesinde doktorasını tamamladı. 90'lı yıllarda başarılı bir şekilde sürdürdüğü akademik hayatında doçent oldu, profesörlüğe yükseldi, akademik kariyerinin en üst noktasına daha genç yaşta 1999 yılında ulaşmıştı. Bu dönem içerisinde bilimin çeşitli konularında ihtisas yapmak üzere Al-Azhar, Kahire, Yale, Oxford gibi üniversitelerde bulundu.

Enes Kariç üniversitedeki ders ve araştırmalar ile yetinmeyip sosyal hayatta etkili çalışmalar sürdürüp hem üniversitesine hem de çevresine çok yararlı hizmetler yapmaktadır. Ülkemizin zor bir dönem yaşadığı 1994-1996 yıllarında Eğitim Bakanlığı vazifesini üstlendi. 2004-2007 döneminde İlahiyat Fakültesi Dekanı oldu. 2000-2004 döneminde Felsefe Fakültesi Yönetim Kurulu Başkanı ve Üniversite Klinik Merkezi Etik Komitesi üyesi olarak hizmetler verdi. Yirmi yıla yakın (1989-2007) süre birkaç bilimsel derginin editörlüğünü yaptı, bazılarında ise, yaygın kurulu üyesi olarak katkıda bulundu.

Üniversitemizin yurt içi ve yurt dışı ilişkilerinde çok yararlı hizmetler yapan Enes Kariç, 2008-09'da Münih Ludwig-Maximilian Üniversitesinde, 2002-03'te ise Slovenya'da Lyublyana Üniversitesinde misafir öğretim üyesi oldu. Fullbright programı çerçevesinde 2002'de Santa Barbara Üniversitesinde bulundu. 1997-2008 yılları arasında New Haven (Yale Üniv.), Boston, Graz, Cambridge, Paris, Leiden, Tokyo, Hannover, Riyad gibi dünyanın çeşitli yerlerindeki üniversitelerde ders verdi. Pakistan, ABD, Türkiye ve Bosna-Hersek'te yayımlanan bilimsel dergilerin

yayın danışma kurulunda üyeliği halen devam etmektedir. Aynı zamanda merkezi Lodra'da bulunan *Al-Furqan Vakfı*'nın danışma kurulu üyesidir.

Sayın Enes Kariç, Ürdün Ahlu'l-Bayt Kraliyet Bilimler Akademisi asli üyesidir.

Enes Kariç'in, bilimsel kitap, makale, inceleme, araştırma, çeviri gibi ortaya koyduğu çok sayıda değerli çalışma arasında; Kur'ân-ı Kerîm'in Boşnakça meali ve iki yazıyla katkı sağladığı "İslam Kültürünün Çeşitli Boyutları" adı altında UNESCO tarafından sürdürülen projeyi sayabiliriz.

1997 yılından itibaren Enes Kariç 15'e yakın deneme, hikâye kitabı ve roman yayımladı. Bunların hemen hemen yarısı Almanca, Arapça, Arnavutça, Farsça, İngilizce, İspanyolca, Slovence, Türkçe gibi dünyanın çeşitli dillerine çevrildi. *Yaban Kuşların Şarkıları* ve *Rastgele İnsan* adlı romanları 2010 ile 2013 yıllarında Bosna-Hersek'te yılın en iyi romanları seçildi.

Enes Kariç'in *Vişne Renkleri* adlı yeni romanı – bundan öncekiler gibi – kendisinin doğal edebî yeteneğini, dili kullanmadaki eşsiz ustalığını bize muazzam bir şekilde yansıtmaktadır.

Prof. Dr. Kerima Filan

PODOVKANIN AMERİKA'NIN SESİ UGRUNA SATILAN BUZAĞISI

1.

Çocuğun, Vişnyevo köyüyle Bila nehri kıyılarında net hatırladığı ilk sonbahar 1963 senesinin soğuk ve yağmurlu sonbaharıydı. İntikam alır gibi görünen, zalim bir soğuktan bu, peki ya neden? – Çocuk bu durumdan bihaberdi. Vişnyevo'ya, zayıf insanların dualarıyla gelmiş, çirkin, keskin, gelmeye zor bela ikna olup ertelenemeyen bir ceza gibi çökmeyen sonbaharların sayısı azdır. Yağmur ve soğuk sonbahar gelmeden dertlerini içlerine atmazlarmış gibi! Kaderin oyunuyla etrafına en çok tepenin eğildiği, en yüksek dağların çöktüğü Vişnyevo'nun civar köylerden daha çok zarar gördüğü, Bila nehri kıyılarında kurulan hayallerinin baştan sona tümünü silip süpüren onlar değilmiş gibi... Acaba, Çocuk Vişnyevo'da dünyaya gözlerini 1958 yılında açan yaşitlarıyla birlikte Vişnyevo'nun tıpkı bunun gibi soğuk ve yağmurlu, belki daha da keskin ve karanlık olan 1960 yahut 1961 sonbaharlarına şahit olmuş muydu? Evet, şahit olmuştu, fakat hatırlamıyordu. Zira böyle bir soğuğu hatırlayacak ne yaşı, ne de olgunlaşmış hatıraları vardı. Gözlerinden akan yaşlar o döneme ait hatıraları alıp götürmüşlerdi. 1962 senesinden önceki zamanlarda günler hiç ağarmamıştı sanki. O Çocuk hiç yaşamamıştı sanki. Doğduğu 1958 senesinden 1962 sonbaharına veya 1963 baharına kadar olan zaman aralığında gördüğü ne varsa açgözlü mazi tarafından yutulmuş, Vlaşiç dağı ardındaki bulutlara yükselmiş, geçen kış yağın karlar misali görünmez bir hal almıştı.

1963 senesinin eylül sonuyla ekim ayının ilk on beş gününde sağanak yağış Vişnyevo'yu ele geçirmişti, kızgın, uzun, hain ve inatçıydı, gece gündüz demeden yağıyordu. Aylar geçse de dinmeyecekmiş gibi görünüyordu. Yağmur suları Vişnyevo sokaklarında süzülürken geceler, gündüzler gelip geçiyordu, su başta alçaktı,

daha sonra sırım gibi ve inatçı bir şekilde yaprakları çamurla yoğururdu, her taraf su kokardı, Dünya'nın oluşumundan kalma bir eskilikle kokuşurdu. Soğuk, üşümüş insanların, canı sıkın kadın ve erkeklerin kemiklerine işliyordu. Ağır bulutlar ve kayalıklarla dolu dağlarla sıkıştırılmış Vişnyevo köyü, dağın sessiz kesiminin kuşatılmış acılarına, göçkün, çoban ve köylülerin göğüslerine sıkışmış ağrılarına benziyordu. Yakında işçileri de aynı ağrılar bekliyordu. Bu sıkışık dünya ve canı sıkın insanlar, kendilerini siper misali çevreleyen, diğer insanlarla aralarına duvarlar ören, her tarafta dimdik duran, her an başlarının üzerine düşecek bir tehdit gibi görünen dağlara bakmayalı uzun zaman olmuştu. Vişnyevo köylüleri ve göçkünleri bulutlara da ayda yılda bir bakarlardı, halbuki sahip oldukları her şey, yukarıda, kısmetsiz başlarının üzerindeydi, köyün bulutsuz gökleri oldukça cimri ve kısa, verdikleri umutlar seyrek ve geçici, eziyetleri ise sonsuzdu. Vişnyevo'dan aşağıya, üzeri çamur ve çukurlarla kaplı kıvrık şoselerden, Bila nehrinin güneydoğuya aktığı kanyona giden yol olmasa, yabancı bir kimse, yoldan geçen yorgun biri, bu köyün, anlatması güç bir ayıp veya ağır bir günah yüzünden insanları ve evleri ile, hayvanları ve ahırları ile buraya yığıldığını, yağmurlu kara bulutlardan döküldüğünü, ağır bir kınama ve yargıyla dışlandığını ya da dünyanın belirsiz bir fazlalığı ve utancı misali ihmale uğradığını düşünebilirdi. Herkese meydan okuyarak, belki de en çok kendilerine inat, hâlâ ayakta duruyorlardı.

2.

Bila nehri, etrafında bulunan, tüm dertlerini ve ender sevinçlerini birleştirdiği kesime, kendi adını bağışlamıştır. "Bila'nın dere olarak değil de, nehir olarak ilk kabul gördüğü yer neresidir?". Orası bilinmez, bilinse bile yüzyıllardır yanlış bilinir. Vlaşic dağının kuzeybatı ve doğusundaki yamaçlardan akan Paşinats, Butatinats, Smrtinats ve Yavorinats adlı küçük derelerin azgın ve sert suları süzülerek, Kurt Dağları, Palyika, Prelivoda, Gümüş Tepeler ve Şkorupovitsa dağlarının kaya yarıklarından akarak, Mariç sığıpları ve Dragiç ovalarından şırl şırl kaynayan sular, Meokrnye dağlarının eteklerinde birleşerek henüz adı konmamış bir nehir oluşturuyor. Burada, neredeyse dikey denebilecek bir şekilde süzülen sular Bila'nın damarlarından, belli belirsiz bir halde akıyor.

Sonra aşağıda, en dipte, bayırın derinlerinde bir noktada - tam olarak neresi olduğunu bilen yok - tüm damarlar köpüklü Bila nehrine dönüşüyor. O zamana ve o yere kadar Bila nehri yoktu, şimdi var, yatay bir biçimde güneydoğuya doğru akıyor, bu nehir şimdi gözle görülür bir nehir, zira, köpüren suları yükseliyor, sonbahar yağmurları yağarken güçleniyor, kaynayıp sularını ezelden beri tek bir kaynaktan çıkarmasına büyük bir kuvvetle olabildiğince güneydoğuya akıtıp yol üzerindeki dereleri de misafir ederek derin kanyonun dibine karıştırıyor. İşte orada Vlaşiç dağının doğu eteklerinde güçsüz birçok derenin birleştiği yerde isimlerini kaybettikleri anda nehir Bila adını almıştır. Bila nehrinin başında kaynakların arz ettiği önemi, akıntısının ortalarında Stiskla kayalıkları devralıyor. Stiskla kayalıkları derin kanyonun iki kıyısını birbirine yaklaştırıp Bila nehrini sıkıştırarak sularını saf köpük ve güçlü bir sızıltıya dönüştüren korkunç bir yerden başka nedir ki?

Lakin, Bila nehrinin Stiskla kayalıklarındaki sıkıntısı büyük olduğu kadar alçaktır da! Kaynaklarından Stisklalar'a kadar uzanan kanyondan akıp gider Bila nehri. Stiskla kayalıkları arasında boğulmaktan kurtulduğu anda Bila, Mehuriçi düzlüğüne çıkıp düz ve alçak bölgede köpüklerini Laşva nehrinin ağzına kadar dizginlemeye çalışır. Bila nehri kıyılarındaki köylerde, kız veya erkek olsun, çocuğuna Bila nehrinin akıntısından ders alıp uzak diyarlara gitmesi gerektiğini söylemeyen anne yoktur. Onun sularına özenip büyük sıkıntılarla güneydoğuya akarken uzun kanyonla boğuşarak dalgalarını köpürten Bila'dan ders alan her çocuk, er ya da geç mutluluğa erişir. Yukarı Stiskla kıyılarında her annenin evladına duası şöyledir, "Git yavrum, uzak diyarlara git, yolun Bila nehrininki kadar açık olsun."

Peki ya Stiskla'nın alt tarafında bulunan düzlük gerçekten düz mü? Oralar, Bila nehrinin güneydoğuya akarken mutlulukla sırıldığı yerler mi gerçekten? Evet, bunlar birer düzlük, oldukça alçaklar, Bila kıyılarında daha iyileri, daha düzleri bulunmuyor. Bila nehri orada da köpürür, Laşva'daki ağza varana dek yerindedir köpük, zira, köpük onun Bila kanyonundan kaçmaya, yatay dağlardan sonsuza dek kurtulmaya çalışırken gösterdiği çabalarının teridir; bu bahtsız nehrin yolda topladığı tüm sıkıntılar, sayısız dereler bu akıntıyla umudun hala bir yerlerde varolduğuna şahitlik eder! Daha iyi zamanların geleceğine şahitlik eder! Yapılması

gereken tek şey gitmek, Bila nehrinin de akararak uzak diyarlara gittiği cihette yol almaktır!

3.

Nehir tek olduğundan, Bila civarındaki köylerin tümü komşu sayılırdı. Bila nehri bu köyleri nasıl bir araya getirip birleştiriyorsa, Stiskla kayalıkları da o şekilde ikiye ayırıyordu. Stiskla kayalıklarının kuzeyinde, üst tarafta derin bir kanyon bulunuyor, etrafına Orlitse, Dub, Vişnyevo, Gluha Bukovitsa, Lokvenats, Paleja, Yame, Skomorje, Orahovo ve Zagrace köyleri yerleştirilmiş ve dağlık alanlara dağıtılmıştı. Yine Stiskla kayalıklarının güneydoğusunda, alt tarafta Mehuriçi, Zastinye, Puşelye, Podovi, Maline, Han-Bila, Braykoviçi, Rudnik, Klyatsi, Alihoce, Zabilye köyleri yükselmiştir, bu köylerin yerlileri, daha düzlük alanlarla karşılaşmadıkları için, buraların ovalık olduğuyula övünürlerdi. Bila'nın her iki kıyısından iki üç kilometre uzaklaşınca peyzajların nasıl bulutlara yükselip dağlara tırmandıklarını görmekten utanırlardı. Nehrin sol tarafında Vraniçi, Yezertsi, Çukle, Ovnak ve Grahovçiçi köyleri, sağ tarafında ise Maline, Guça Gora, Krpelyiçi ve Mosor köyleri bulunurdu.

Nehir, Stiskla kayalıklarına aldırış etmeden güneydoğu ve Laşva'ya doğru akar, zira Stiskla kayalıkları, ne Bila nehrinin ne de Bila civarındakilerin tek derdidir.

4.

Vişnyevo köyüne 'çirkin suçluların' ve 'sürülmüş alçakların' soyundan insanların yerleştiği gerçeğini, acı ve şahitsiz bir olay doğrular zira bu olayı bizzat yaşayanlar çoktan göçüp gitmiştir. Yaşlılar bu olayı müphem bir kemik ağrısı, gerçekte yaşanabilecek en büyük günahlardan daha korkunç ve arsız bir rüya misali utanç içinde, hicab duyarak fısıldıyorlardı.

Vişnyevolular bir zamanlar, çok eskiden Sokullu Ferhat Paşa zamanında, dört yüz küsur yıl önce aslında Vrbanyalıydılar. Banya Luka yakınlarında bulunan Vrbanya tepelerinde hayat sürerlerdi, Ferhat Paşa'nın getirdiği dini kabul etmişler, lakin bu kabul hayatlarında hiçbir değişiklik yapmamışlardı, ne kabul ettikleri dinden mutluluk ne de vazgeçtikleri dinlerinden üzüntü duyuyorlardı. Dört adımda elim bir hadise gerçekleşmiş, beşinci adımı atmaya zamanları yetmemişti.

Rivayete göre Vrbanyalılar, Ferhat Paşa'nın ordusunu 1578-1582 yılları arasında dört defa, kasten, oyuna getirmişlerdi. İlki yüzlerce fiçiya iki sıra peynir, iki sıra taş sonra yine iki sıra peynir dizerek yaptıklarıydı. Fiçılar gereğinden fazla ağır olduklarından şüphe uyandırmış, tağşişli peynir ve taş ticareti kısa zamanda ifşa olmuş, Vrbanyalı tüccarlar ise kendilerini: "Peynir bizim, taş bizim, başkasının malını satmadık ya!" diye savunmuşlardı. Savunmaları kabul görmese bile, hırsızlığı adet edinip tekrarlamamaları umuduyla suçları affedilmişti. Vrbanyalıların ikinci oyunu da çok geçmeden ortaya çıkmıştı, bu seferki daha zor ve tehlikeliydi. Ferhat Paşa'nın atlı sipahileri, 1579 baharında acemi oğlan ve genç yeniçeri toplamak için kırbaçlarıyla Vrbanya köyüne geldiklerinde, müthiş bir şaşkınlıkla, belirli yaşlarda, bıyıkları henüz terlememiş oğlanların, kocaman kırmızı ve mor kulaklı olduklarını farketmişlerdi. Büyüyüp şişmiş kulak kepçeleri, orta boylu dulavrat otu yapraklarını anımsatıyordu. Bu garip hadise zaptiye ve askerlerin vazifelerini yerine getirmeden dönmelerine sebep olmuştu. Zira, devletin aklı başında hangi kulu böylesine iri kulaklı, olağanüstü kepçe kulaklı ve bir bakıma sakat çocukları Payitaht'a getirebilirdi ki? Sokullu Ferhat Paşa Hazretleri olup biten bu garip hadiseyi tahkik etmeleri için askeri hekimleri Vrbanya bölgesine gönderir, bir de ne görsünler: Vrbanyalı köylüler, genç oğlanların kulak kepçelerine ve enselerine küçük çiçekli yakıotu sürmüş, yakıotunun suyu oğlanların kulak ve enseleriyle kalmayıp burun, yanak ve göğüs bölgelerinde de korkunç şişliklere neden olmuştu. Zaptiyeler Banya Luka yolunu tutar tutmaz, Vrbanyalı köylüler, oğlanların şişliklerine taze yoğurt sürerlermiş, oğlanlar iyileşip sapa sağlam olurlarmış. Bilge Ferhat Paşa bu oyunlarını da affetmiş, bu da, şüphesiz *oğlanlar bizim, kulaklar bizim* oyunuydu – yine de, hadise Vrbanyalı köylülerin fakir bahçelerinin gıcırdayan kapılarından uzağa gitmemişti. O sene azalan acemi oğlan sayısı, çok geçmeden Priyedor civarındaki Katolik ve Ortodoks köyler sayesinde telafi edilmişti.

Vrbanyalılar üçüncü alçaklıklarını, 1579 kışının başlarında yapmışlardı; hiç hesapta yokken, bir gece vakti anlamsız bir tartışma ve içki yüzünden, ellerindeki kazıklarla kardeşleri, oğulları, akrabaları ve komşuları olan İshak Zuhriç'i katletmişlerdi. Ferhat Paşa'nın zaptiyeleri, katili alıp götürmeye geldiklerinde, köylüler hep bir ağızdan *Ne istiyorsunuz? İshak bizim, katil bizim, maktül*

bizim, biz doğurduk, biz büyüttük, biz öldürdük. diye bağırmışlardı. Ertesi gün, Ferhat Paşa Hazretleri, uzun ve ihtiyatlı bir araştırma yapması için olayın, Banya Luka kadısı Hikmet Skoplyak'a intikal etmesini buyurmuştu.

Vrbanyalılar dördüncü ve son kalpazanlıklarını, 1582 yazında yapmışlardı. Ferhat Paşa Hazretlerinin askerleri, tekrar, acemi oğlan toplamak için Vrbanya'nın on yedi mahallesinden her birine girmişlerdi, üç yüz asker, zurna eşliğinde, üzerleri peksimet ve taze helva dolu sepetlerle süslenmiş toy atlarının sırtlarında naralar atıyorlardı. Bu beklenmedik fakat bir o kadar da bariz bir oyundu. Ferhat Paşa'nın askerleri, Vrbanya'da nazakete, müzik, şarkı ve oyun eşliğinde ağırılanmış, askerler şerefine yüzlerce kuzu çevrilmişti, toplanacak acemi oğlanlar beyaz keten elbiseler içinde ailelerinin yanbaşında durup gülümsüyorlardı, hepsinin kulakları, burunları ve enseleri normaldi, gerekirse iki yüz mutlu çocuk Payıtaht'ın yolunu tutacaktı, tabii askerler çanaklardaki çorbalarını içtikten ve köylülerle birlikte onlarca okka, taze ve sıcak kuzu etini silip süpürdükten sonra.

Askerler çorbayı afiyetle, kuzuyu daha bir afiyetle yediler, üzerinden yarım saat geçtikten sonra oynadıkları onuncu hızlı halayın sonunda askerler karınlarında ve bağırsaklarında şiddetli ağrılar hissetmeye başlamış, daha sonra alt karınlarında ve kalın bağırsaklarında oluşan kasılmalarla kıvrınmışlardı. Görülmemiş bir koşuşturma hasıl olmuştu, zaptiye ve askerler süslü atlarına binip Vrbanya köyünden çıkarak tek bir yeniçeriye bile aldırış etmeden atlarını dörtnala Banya Luka'ya sürmüşlerdi. Askerlerin ve atların garip koşturması Banya Luka yakınlarındaki ormanlarda son bulmuştu, üç yüz sipahi kendilerine en yakın çalılığı bulma gayretindeydi, zira büyük abdestlerini küçük misali yapmaları hiç de kolay olmayacaktı, ishalin yol açtığı korkunç ağrılar saatlerce sürmüştü, içlerini o küçücük delikten dışarı boşaltmaları icap ediyordu.

Üç gün sonra Vrbanya'ya gelen askerler, Vrbanya'nın hınç dolu göçkünleri ve cahil köylülerinin, çorba yapımında sade kuzu yağı ve penceviş değil, tatula çekirdeği ve yaprağını da kullandıklarını tespit etmişlerdi. Bu alçak planın iki amacı vardı; hem şaka yapmak, hem rezil etmek, Vrbanyalı köylüler kendilerini, "Hepimiz Müslümanız şunun şurasında, Sultana tüfek ve isyanla değil de tatula ile karşı gelmemiz daha iyi değil mi?" şeklinde

savunmuşlardı. Ferhat Paşa'nın divanı, Paşa'ya, beklemesini, acele karar vermemesini, yolların hiçbir yere kaçmadığını, askerlerin iyileşmelerini ve dizlerinin tutmasını bekleyip yeni emri daha sonra buyurmasını söylemişti. Paşa'nın yeni emri çok gecikmedi- Vrban-ya'nın on yedi fakir köy ve mahallesinden yedisi engin Vlaşiç dağlarının öbür tarafına, üç konak uzağa, güneydoğuya taşınacaktı! Paşa gereken tüm evrakları imzalamıştı, yazın sonu ile sonbaharın ilk günlerinde, yedi fakir köy, içindeki erkekler, kadınlar, çocuklar, büyük ve küçük baş hayvanlar ile diğerlerine ders olması amacıyla ceza olarak Travnik ve Bila nehri yakınlarına sürülmüş, Vlaşiç'in doğusundaki sarp uçurlara, Bila nehrinin her iki tarafına, Stiskla kayalıklarının alt ve üst tarafına yerleştirilmişti. Köylü ve göçkünlerin sürülmesi yedi gün sürmüştü, Vrban-ya köylerinden üçü Vişnyevoy'a, diğer dördü ise Dub, Gluha Bukovitsa, Skomorje, Orahovo ve Zagrabe'ye taşınmıştı. Yedi gün sonra Mehuriç, Puşelye ve Braykoviçi köyleri de dolmuştu...

Vrbanyalılar, 16.yüzyılın sonlarında sürüldükleri topraklarda eski cefalarıyla yeni hayatlar kurmuşlardı.

5.

Daha müreffeh bir bölgeye taşınma fikrini yalnızca cesur Vişnyevoy erkekleri dillendiriyor, Vişnyevolu kadınlar ise böyle bir fikrin ağza alınmasını, gerdek gecesi misali ardından abdest almayı gerektiren büyük bir ayıp olarak addediyorlardı.

Yaptıklarından utanıyor, birçok hikâye uyduruyor, kendilerini, bilinmeyen bir yerden gelmiş bir yük, zalim gökyüzünün, kurtulmak için fuzuli ve değersiz bir şeymişçesine Bila nehrinin kanyonuna bıraktığı talaş ve kömür tozu gibi görüyorlardı. Gökyüzü ise, tüm olup biteni, yükseklerden, tıpkı yorgun bir adamın içindeki sıkıntısını dışa atmak için verdiği soluktan sonra, göğüs kafesini boşaltmış olmasından duyduğu rahatlık ve huzurla izliyordu.

Aslında, 1963'ten 1973'e kadar, hatta öncesi ve sonrasında da Vişnyevoy'un dünyanın son yerleşim yeri gibi görünmediği zamanlar nadirdi; öfkeli ve sert bir hakim, bu köyü tek bir amaçla buraya indirmişti; daha çabuk yok olması yahut yok olana kadar derin bir unutulmuşluk içinde, akıp giden günlerin belirli tarihlerle ve beklentilerle belirtildiği, sıradanlıktan, tüm dünyadan, her şeyden uzakta yaşaması içindi.